

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Střední průmyslová škola strojnická Olomouc, tř.17. listopadu 49

**Výukový materiál zpracovaný v rámci projektu „Výuka moderně“
Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.5.00/34.0205**

Šablona: III/2 Český jazyk, umění a kultura

Sada: 1

Číslo materiálu v sadě: 12

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

Název: Latinská literatura středověku na území Čech

Jméno autora: Mgr. Renata Provázková

Předmět: Český jazyk, umění a kultura

Jazyk: Čeština

Klíčová slova: latinsky psaná literatura, legenda, Kosmova kronika

Cílová skupina: žák 1.ročníku

Stupeň a typ vzdělání: střední odborné

Očekávaný výstup: Objasní charakteristické rysy středověké literatury, vysvětlí specifičnost vývoje české literatury, zná stěžejní díla literárních památek tohoto období. Zhodnotí význam daného autora i díla pro dobu, v níž tvořil.

Metodický list/anotace

Prezentace obsahuje základní informace o latinsky psané literatuře středověku na území Čech, vysvětluje význam Kosmovy kroniky. Závěrem řeší žáci 5 testových úloh k upevnění učiva.

Datum vytvoření: 9. 11. 2012

Latinská literatura středověku na území Čech

- Prosazuje se od 10. stol.
- Centrem Velké Moravy se stává Přemyslovský stát - Čechy
- Vliv latiny posiluje založení biskupství r. 973 v Praze
- Snaha o sloučení staroslověnštiny a latiny
- Středisko staroslověnské kultury – **Sázavský klášter**, od r. 1097 sem přichází mniši píšící latinsky, knihy a veškeré spisy jsou zničeny

Latinské legendy

- Stejná témata jako staroslověnské
- **Kristiánova legenda** neboli Život a umučení svatého Václava a jeho babičky svaté Ludmily
  - ✓ latinský název - *Vita et passio sancti Vencaslai et sanctae Ludmilae aviae eius*
  - ✓ 10. stol.
  - ✓ nejstarší rukopisy – do 12. stol.
  - ✓ autor – mnich Kristián
  - ✓ o počátcích křesťanství a českých světcích
  - ✓ je historickým pramenem

Kroniky

- Kronika
  - ✓ z řeckého slova chronos = čas
  - ✓ literární žánr, popisuje jednotlivé historické události v časovém sledu
- ***Chronica Boemorum* - Kronika česká**
  - ✓ autorem je Kosmas – děkan svatovítské kapituly (kapitula = sbor kněží při chrámu)
  - ✓ 12. stol.
  - ✓ zachycuje nejstarší dějiny od potopy světa až do smrti autora

Kosmas

Obrázek č. 2

Kosmova kronika česká

Chronica Boemorum, 12. století.

Obrázek č. 3

- **Prameny Kosmovy kroniky: 3 knihy**

- bájně vypravování starců (nejstarší doba od potopy světa)
- hodnověrné zprávy svědků
- vlastní zážitky

- **Styl kroniky:**

- prolínání různých stylů – pověsti, pohádky, popisy událostí, bitev, verše, přísloví, citáty
- vypravování živé, dialogy, charakteristika postav
- dílo historické i umělecké

- **Význam Kosmovy kroniky:**

- ❑ vliv na národní uvědomění (hlavně v době národního obrození)
- ❑ vlastenecký ráz (Kosmas píše latinsky, ale myslí česky, což dokládají místy česká slova **bohemika** v textu)
- ❑ cenný historický dokument

- **Kritika Kosmovy kroniky:**

- ❑ nespolehlivost některých údajů
- ❑ opomíjení informací o Velké Moravě a Cyrilu a Metodějovi, o slovanské vzdělanosti

- **Zbraslavská kronika**

- ✓ vzniká v letech 1305 – 1339 ve Zbraslavském klášteře
- ✓ obsahuje 3 knihy
- ✓ je dílem opatů Oty a Petra Žitavského
- ✓ je psána prózou i veršem
- ✓ vypráví o panovnících na českém trůně a událostech s nimi spojených
- ✓ nejvýznamnější pramen období konce 13. stol. a 1.pol. 14. stol.
- ✓ nejstarší úplně dochovaný rukopis

Testové otázky:

1. Latinsky psaná literatura v Čechách se prosazuje od:

- a) 11. stol.
- b) 12. stol.
- c) 10. stol.

2. Rozhodněte, která výpověď je správná:

- a) Střediskem staroslověnské kultury se stal Sázavský klášter, literární památky se dochovaly.

b) Sázavský klášter byl střediskem staroslověnské kultury, ale koncem 11. stol. byli mniši vyhnáni, knihy zničeny a pěstovala se zde pouze latinská liturgie.

c) Sázavský klášter byl střediskem staroslověnské kultury, ale koncem 11. stol. byli mniši vyhnáni a pěstovala se zde pouze latinská liturgie. Staroslověnské texty byly uchovány.

3. K latinsky psaným legendám patří:

a) Kristiánova legenda

b) Legenda o svatém Václavu

c) Legenda o svaté Ludmile

4. Kosmova Kronika česká je psána:

- a) staroslověnsky
- b) česky
- c) latinsky

5. Rozhodněte, která výpověď je správná:

- a) Kosmova kronika má 3 knihy, ale je nevěrohodná.
- b) Kosmova kronika je vlastenecky zaměřená, ale některé údaje jsou nespolehlivé.
- c) Kosmas ve své Kronice české líčí historii z podání vypravování pamětníků.

6. Slovem *bohemika* rozumíme:

- a) ojedinělá česká slova v latinském textu
- b) skutky českých světců
- c) první česká řeč po staroslověnštině

7. Kosmas nebyl:

- a) děkanem svatovítské kapituly
- b) svědkem historických událostí popsaných v kronice
- c) opatem Zbraslavského kláštera

Řešení:

1. c

2. b

3. a

4. c

5. b

6. a

7. c

Použité zdroje: internet

Dostupné pod licencí GNU Free Documentation License na www:

Obrázek č. 1

AUTOR NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 09.11.2012]. Dostupný na WWW:

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Christianslegende.jpg>

Obrázek č. 2

AUTOR NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 09.11.2012]. Dostupný na WWW:

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kosmas.jpg>

Obrázek č. 3

OF PRAGUE, Cosmas. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 09.11.2012]. Dostupný na WWW:

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Cosmas-Chronica_Boemorum.jpg